

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЛОДЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
УНІВЕРСИТЕТ ВІТАУТАСА МАГНУСА
РУСЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АНГЕЛА КИНЧЕВА
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВОЛА ЙОЗЕФА ШАФАРИКА
ВЛАГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ЦЕНТР МЕДІАЦІЇ
ТРНАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ЛОТАРИНГІЇ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСОЦІАЦІЯ ФАХІВЦІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТ МАТЕЯ БЕЛА
МОЛДОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО В ЧЕРНІВЦЯХ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
САРАГОСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

IX Міжнародний правничий форум

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ

29 травня 2026 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2026

Організаційний комітет:

Білокурський Руслан – д.е.н., професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Гордєєв Віталій** – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Луцький Мирослав** – д.ю.н., професор, відмінник освіти України, адвокат, ректор, професор кафедри права Університету Короля Данила, Україна; **Серебрянський Дмитро** – к.е.н., доцент, в.о. ректора Державного податкового університету, Україна; **Коломось Тетяна** – д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, член президії, вчений секретар відділення державно-правових наук і міжнародного права НАПрН України, Україна; **Лученко Дмитро** – д.ю.н., професор, проректор із наукової роботи та інноваційного розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна; **Пономаренко Юрій** – д.ю.н., професор, проректор із науково-педагогічної роботи та міжнародної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голова ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», Україна; **Вайко Адріан** – доктор філософії, декан юридичного факультету Університету Матея Бела, Словаччина; **Палонієне Нерінга** – доктор наук, декан юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва; **Баш Сергій** – д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Молдовського державного університету, Молдова; **Пасвенскене Аушріне** – доктор наук, доцент кафедри приватного права, заступник декана юридичного факультету Університету Вітовта Великого, Литва; **Ольшовська Андреа** – доктор філософії, професор, заступник декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків Травнського університету, Словаччина; **Флорчак Ізабела** – доктор філософії, заступник декана з питань міжнародного співробітництва та проєктів факультету права та адміністрації Лодзького університету, Польща; **Круцкова Альона** – доктор наук, заступник декана юридичного факультету Університету імені Павла Йозефа Шафарика, Словаччина; **Москалу Віолета** – доктор філософії, Університет Лотарингії, Франція; **Колпаков Валерій** – д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, Україна; **Коларов Емануїл** – д.ю.н., доцент кафедри адміністративного права та процедур, адвокат, завідувач кафедри публічного права Русенського університету імені Ангела Кинчева, Болгарія; **Діхтієвський Петро** – д.ю.н., професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, заслужений юрист України, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна; **Кобилецький Микола** – д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна; **Ковбас Ігор** – д.ю.н., професор, завідувач кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Карвацька Світлана** – д.ю.н., професор, в.о. завідувача кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Гураленко Наталія** – д.ю.н., професор, завідувач кафедри теорії права та прав людини юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Віхляєв Михайло** – д.ю.н., професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Україна; **Вдовічен Віталій** – д.ю.н., професор, професор кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Жаровська Галина** – д.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Паскар Ауріка** – к.ю.н., доцент, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Дякур Марія** – к.ю.н., доцент, в.о. завідувача кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Коваль Микола** – к.ю.н., професор кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки Державного податкового університету, Україна; **Юшик Олена** – к.ю.н., доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Білокурська Олена** – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Бабін Ігор** – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна; **Крайній Павло** – к.ю.н., доцент кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна.

Права людини та публічне врядування : IX Міжнародний правничий форум, 29 травня 2026 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2026. – 376 с.

ISBN 978-966-397-613-6

У збірнику представлено матеріали : IX Міжнародний правничий форуму «Права людини та публічне врядування» (29 травня 2026 р.).

УДК 342.7+351(062.552)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2026

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2026

© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2026

ISBN 978-966-397-613-6

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: МЕЖІ МІЖ СВОБОДОЮ ТА БЕЗПЕКОЮ

Право людини на приватність під час відеозйомки у публічних місцях
в умовах воєнного стану

Алмаші Ірина Михайлівна 10

Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні:
виклики для правотворчої діяльності держави

Атаманчук Наталія Іванівна..... 14

Права жінок в умовах війни: можливості та виклики

Бунчук Оксана Борисівна..... 18

Правова основа протидії професійному вигоранню працівників на роботі

Вакарюк Людмила Василівна..... 21

Обмеження свободи слова в умовах воєнного стану:
проблеми забезпечення демократичних стандартів
та інформаційної безпеки держави

Волохов Олексій Сергійович..... 25

Professionally oriented foreign language training of cadets in the context
of human rights and wartime challenges

Haldetska Iryna Hryhorivna 30

Баланс безпеки та прав людини в умовах воєнного стану

Гончаренко Оксана Григорівна 32

Приймаючі громади як простір реалізації прав і свобод внутрішньо
переміщених осіб

**Грекул-Ковалик Тетяна Анатоліївна,
Остап'юк Марія Василівна 35**

Окремі питання захисту цивільних прав військовослужбовцями
на випадок смерті під час воєнних дій в Україні

Долинська Марія Степанівна 39

Свобода слова в умовах воєнних викликів

Козинець Олена Гаврилівна 44

Національні механізми фіксації та обрахунку екологічної шкоди,
завданої воєнними діями

Козмуляк Катерина Андріївна, Аузяк Софія Іванівна..... 48

Безбар'єрність як принцип європейської моделі публічної служби:
особливості доктринального сприйняття та пошуку нормативної моделі
закріплення в Україні

Коломосьє Тетяна Олександрівна 52

Чи є воєнний стан виправданням порушення прав людини в Україні?

Кузьменко Олена Валеріївна 56

Детермінованість обмеження окремих прав і свобод громадян України у післявоєнний період	
Курінний Євген Володимирович	59
Права людини в умовах воєнного стану:	
межі між свободою, безпекою та правовою діяльністю держави	
Ленгер Яна Іванівна	64
Трагічна межа: непоправні втрати прав людини	
Миронюк Ольга Іванівна.....	68
Національна безпека у системі конституційних гарантій прав і свобод людини	
Нітченко Алла Григорівна.....	73
Відшкодування моральної шкоди як спосіб захисту трудових прав	
Охньовська Інесса Миколаївна.....	76
Обмеження прав людини у сфері фінансового моніторингу:	
межі допустимого втручання держави	
Пердейко Ольга Іллівна	79
Правомірна поведінка органів публічної влади як гарантія реалізації та захисту прав людини в умовах воєнного стану	
Полонка Іванна Анатоліївна	83
Доктринально-правові засади забезпечення права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану	
Проневич Олексій Станіславович	86
Окремі питання щодо обмеження прав людини	
Процюк Ігор Валерійович	92
Парламентський контроль щодо захисту прав людини, громадянина в умовах російсько-української війни: теоретичний аспект	
Розвадовський Володимир Іванович,	
Дем'янюк Владислав Іванович.....	96
Міжнародно-правова основа захисту літніх людей у ситуаціях ризику	
Сироїд Тетяна Леонідівна.....	101
Забезпечення прав людини через механізми фінансового контролю діяльності органів виконавчої влади	
Сковронська Вікторія Юріївна.....	105
Право на забуття: сучасний стан на перспективи розвитку	
Солодан Катерина Володимирівна,	
Мойсей Георгій Георгійович.....	109
Право на екологічну безпеку та проблеми його забезпечення в сучасних геополітичних реаліях	
Тертишник Володимир Митрофанович	112

Beyond codification: некодифіковані джерела кримінального права України в контексті євроінтеграції	
Туляков Вячеслав Олексійович	116
Права і свободи v. національна безпека: важливість урахування контексту	
Фулей Тетяна Іванівна	121
Цифрові механізми публічного управління та право на приватність в умовах воєнних викликів	
Чалабісва Маріям Рзаївна	125
 СЕКЦІЯ 2. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ	
Судовий захист соціальних прав: угорська модель і перспективи розвитку в Україні	
Гребеник Володимир Іванович	129
Місце і роль слідчого судді в кримінальному процесуальному провадженні України	
Ковбас Ігор Васильович, Коваль Микола Васильович	133
Судова практика щодо зупинення провадження у справах про адміністративне правопорушення в умовах воєнного стану	
Онисьчик Юрій Віталійович	137
Скасування рішень про інвалідність без очного перегляду особи: практика Верховного Суду	
Остафійчук Людмила Аурелівна.....	140
Основні права у сенсі Роберта Алексі в експертній техніці юридичної аргументації	
Павлюк Анатолій Григорович.....	144
Проблеми судового захисту репутації та відшкодування шкоди у разі відмови потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення	
Пчеліна Оксана Василівна	149
Епістемологічні та оцінювальні критерії недискримінаційності приписів закону в практиці Конституційного Суду України	
Рабінович Сергій	153
Представництво у справах про встановлення юридичних фактів	
Татулич Ірина Юріївна.....	157
Доступ до правосуддя як гарантія забезпечення прав військовослужбовців та військовозобов'язаних	
Турлакова Наталя Василівна.....	161
Право на судовий захист у надзвичайних умовах: трансформація справедливості в XXI столітті	
Фляжнікова Ярослава Василівна.....	163

Верховенство права у контексті захисту прав людини: від суду загальної юрисдикції до Конституційного Суду України	
Фурса Світлана Ярославівна	166
Заходи примусового виконання судових рішень та їх вплив на захист прав людини	
Фурса Євген Іванович	174

СЕКЦІЯ 3. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ

Скандинавська модель місцевого оподаткування як інструмент інклюзивного розвитку та захисту прав людини на рівні територіальних громад	
Бабін Ігор Іванович	180
Держава як джерело агресії проти прав людини	
Братасюк Марія Григорівна	183
Правова природа заходів впливу щодо виконання адміністративного акта	
Вдовічен Віталій Анатолійович	186
Цифровізація нотаріальних дій як інструмент забезпечення прав людини в умовах публічного врядування	
Вдовічена Лідія Іванівна	190
Адміністративна процедура як гарантія захисту прав особи в діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану	
Друцун Тетяна Іванівна	193
Цифровізація адміністративної діяльності правоохоронних органів як умова її ефективності для забезпечення безпечної цифрової держави та захисту прав людини	
Євтушенко Дар'я Сергіївна	196
Інституційна спроможність адміністративних комісій при виконавчих комітетах міських рад у забезпеченні прав людини в умовах воєнного стану	
Загурський Олександр Богданович	200
Сервісна функція адміністративного права в умовах цифрової трансформації	
Козмуляк Катерина Андріївна, Коваль Дарина Володимирівна ..	203
Форма адміністративного права: концепція владної дії	
Колпаков Валерій Костянтинович	207
Адміністративно-правовий статус інституту омбудсмена за законодавством Ізраїлю та України	
Крайній Павло Іванович	211
Особливості конкурсного добору на держслужбу за законодавством України та Республіки Польщі	
Лаврека-Кайкуліна Каріна Василівна	215

Муніципальні права людини в системі прав та механізмі реалізації публічної влади в Україні	
Лялюк Олексій Юрійович	219
Внутрішні регулятори професійної поведінки юриста: сучасні теоретико-психологічні аспекти та практичні виміри	
Меленко О. В.	224
Принципи рівності та недискримінації в контексті наближення публічного адміністрування України до стандартів ЄС	
Федорук Наталія Сергіївна	230
Щодо формування стандарту Європейського Союзу відносно допуску до державної служби іноземців	
Федчишин Сергій Анатолійович	234

СЕКЦІЯ 4. ІНСТРУМЕНТИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Тax mediation як інструмент захисту прав платників податків: досвід ЄС та перспективи для України	
Козек Божена Олегівна	239
Медіація як форма правової діяльності в умовах воєнних викликів: правозахисний та соціально-інтеграційний потенціал	
Костюкевич Олександр Костянтинович	243
Відновне правосуддя: перспективи для України	
Оржинська Ельвіра Ігорівна	248

СЕКЦІЯ 5. КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Прямі та публічні заклики до вчинення діянь, що становлять геноцид: проблеми кваліфікації та судової практики	
Андрушко Андрій Васильович	252
Окремі проблеми дотримання прав людини у кримінальному провадженні за умов правового режиму воєнного стану	
Басиста Ірина Володимирівна	259
Відновлення зупиненого досудового розслідування перед зверненням до слідчого судді з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування	
Бобченко Назар Ростиславович	265
Нормативно-правові рамки використання цифрових інструментів кримінального аналізу	
Василова Оксана Василівна	268

Секретність джерела інформації та право на захист у кримінальних провадженнях, пов'язаних зі збройним конфліктом: межі використання у доказуванні	
Ганенко Ігор Сергійович	271
Соціально-економічні детермінанти, котрі впливають на кількість кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері медичного обслуговування в умовах воєнного стану	
Дякур Марія Дмитрівна	276
Торгівля людьми в умовах глобальних ризиків	
Жаровська Галина Перівна	280
Про поняття особи злочинця у військовій криміналістиці	
Калюга Каріна Вікторівна	285
Військова юстиція в Україні потребує відновлення і підтримки: історія і реальність	
Карпенко Микола Іванович.....	289
Модернізація механізмів відповідальності за ст. 238 КК України в умовах міжнародного збройного конфлікту	
Клочко Альона Миколаївна, Кубишкін Дмитро Олексійович	293
Роль прокуратури у захисті свідків і потерпілих від воєнних злочинів в Україні	
Марусик Костянтин Олександрович	297
До питання про кримінальну відповідальність за перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень під час дії воєнного стану	
Мельниченко Владислав Сергійович.....	301
Аналіз застосування вогнепальної зброї правоохоронцями	
Параниця Сергій Павлович	304
Кримінально-правовий вимір колабораційної діяльності в Україні: від фіксації до вироку	
Письменський Євген Олександрович.....	310
Особливості проведення обшуку під час дії воєнного стану	
Попович Мирослав Вікторович	315
Юридична визначеність кримінального закону: трансформація нормативних меж в умовах правового режиму воєнного стану	
Попович Олена Василівна.....	318
Кримінологічне прогнозування як основа протидії злочинності	
Продан Тетяна Василівна.....	322
Деякі проблеми кримінальної відповідальності за шахрайство, вчинене в умовах воєнного стану	
Резніченко Ганна Семенівна.....	325

Транснаціональна торгівля людьми в умовах збройного конфлікту: гендерний вимір	
Роскрат Катерина Володимирівна	328
Проблемні питання оцінки доказів через призму внутрішнього переконання суддів, сторони обвинувачення та сторони захисту	
Стратій Олексій Васильович	332
Поширення епідемій як форма вчинення диверсії	
Тома Маріана Георгіївна	335
Правові передумови вдосконалення механізму залучення експерта у кримінальне провадження: євроінтеграційний контекст	
Шуневич Катерина Андріївна	338
Повноваження керівника прокуратури при застосуванні запобіжних заходів в умовах воєнного стану	
Юрчишин Василь Миколайович	341
Організація прокурором поведення контролю за вчиненням злочину в умовах воєнного стану	
Юрчишин Павло Васильович.....	345
 СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	
Перспективи запозичення міжнародних та іноземних стандартів техніки нормопроекткування в Україні для юридикотехнічного забезпечення гарантування та захисту людських прав	
Возняк Ігор Зіновійович.....	350
Принципи захисту цифрових прав в умовах алгоритмізації діяльності публічної адміністрації: досвід Європейського Союзу	
Лабик Анастасія Русланівна	354
Історико-правова трансформація взаємодії органів влади та громадськості у розвитку територіальних громад в Україні	
Лада Олександр Валерійович	359
Європеїзація судової практики крізь призму взаємодії європейського права та правової системи України	
Подорожна Тетяна Станіславівна.....	362
Права людини і виклики інформаційного суспільства: сучасні реалії	
Селезньова Ольга Миколаївна.....	368
Реалізація проходження програми для кривдників, які вчинили домашнє наси́льство	
Ющик Олена Іванівна.....	370

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНСТИТУТУ
ОМБУДСМЕНА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ
ІЗРАЇЛЮ ТА УКРАЇНИ**

Крайній Павло Іванович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права юридичного факультету,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Поступовий розвиток інститутів, які формують загальний механізм захисту прав людини, вимагає постійного дослідження особливостей їхньої діяльності. З-поміж різних форм захисту прав людини органами публічної адміністрації, до яких можемо віднести позасудовий та судовий захист, демократичні країни забезпечують функціонування низки інших публічно-правових механізмів у цій сфері.

Динамічний розвиток адміністративного права є результатом поступової еволюції відносин між людиною та державою. Домінуюча сьогодні в західній правовій традиції парадигма людиноцентризму проходить серйозні випробування, у тому числі пов'язані із триваючою російсько-українською війною та загостренням конфлікту на Близькому Сході, а європейські та міжнародні інституції, які визначають, встановлюють та контролюють забезпечення додержання прав людини, намагаються не допустити порушення прав людини у таких складних обставинах.

Адміністративне право історично забезпечує не лише функціонування публічної адміністрації, враховуючи соціальні, економічні, безпекові та інші фактори, але й створює умови для реалізації та забезпечення прав та свобод приватної особи. Україна та Ізраїль є державами, які тривалий час ведуть боротьбу за свою незалежність під час війн з державами-агресорами, терористичними угрупованнями та проксі-силами, які підтримуються агресорами. Незважаючи на це, їхня правова система та інститути публічної влади забезпечують функціонування як системи органів публічної влади, так і реалізацію прав приватних осіб, набуття ними спеціальних адміністративно-правових статусів, належний доступ до надання публічних послуг. Збільшення кількості осіб, які одержують спеціальний адміністративно-правовий статус військових, осіб, які зазнали матеріальної шкоди внаслідок атак ворожих збройних формувань, необхідність додаткового

захисту цивільного населення та подолання наслідків військових дій додатково навантажують всю публічну адміністрацію.

Закріплення прав людини на конституційному рівні та надання їм додаткового захисту після Другої світової війни призвело до поширення окремих інституцій, діяльність яких спрямовується на забезпечення прав і свобод людини, їх захисту від неправомірних дій органів публічної влади, їх посадових осіб. Як зазначає С. Карденас, поряд із заходами захисту, передбаченими міжнародними документами, у 1970-х роках почали з'являтися національні інститути з прав людини. Наприкінці 1980-х років, після розпаду комуністичного блоку та становлення нових демократій у Східній Європі, процес створення цих інститутів набрав обертів. У 2012 році близько 115 країн мали такі інститути, а ще 60 країн працювали над їх створенням в майбутньому [1]. До таких національних інституцій належать державні інституції, як-от: уповноважені з прав людини; інститути (або центри) з прав людини; комісії з прав людини; парламентські адвокати; громадські захисники; захисники громадянських прав [2, с. 1088].

Поряд із існуючими інститутами позасудового та судового захисту прав людини, функціонування вищеперерахованих суб'єктів публічно-правових відносин доповнює та посилює захист прав індивіда у таких відносинах, особливо в умовах, коли діє правовий режим надзвичайної ситуації (як в Ізраїлі) чи правовий режим воєнного стану (Україна). Одним із їх видів є інститут омбудсмена.

Незважаючи на те, що правове регулювання його адміністративно-правового статусу різняться в силу особливостей правової системи та історичних особливостей в Ізраїлі та Україні, вони мають спільну міжнародно-правову основу своєї діяльності. Їх правовий статус закріплюється на рівні конституційного законодавства. Окремим законодавством визначається адміністративно-правовий статус інституту омбудсмена. Конституція України закріплює правову основу Уповноваженого Верховної Ради з прав людини як посадової особи, яка здійснює контроль з боку парламенту за додержанням прав і свобод людини [3]. Особливості ж його адміністративно-правового статусу встановлені Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» [4].

Незважаючи на особливості правового регулювання досліджуваного інституту в окремих державах Європейського Союзу, де спостерігаються дві основні моделі закріплення його правового статусу, його основне призначення залишається незмінним: здійснення парламентського контролю щодо додержання прав та свобод людини органами публічної влади, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності.

Поряд із цим є відмінності у адміністративно-правовому регулюванні їх діяльності, які потребують окремого, системнішого дослідження. Проте аналіз актуального законодавства та наукових публікацій у цій сфері дозволяє виокремити кілька таких особливостей. Однією із них є особливості правової природи інституту омбудсмена. Особливості створення ізраїльської держави, триваюча дискусія щодо прийняття єдиної писаної Конституції та паралельна необхідність встановити парламентський контроль за діяльністю органів публічної влади обумовили введення в систему органів влади окремого суб'єкта – Державного контролера (State Comptroller of Israel). Істотною та невід'ємною частиною його адміністративно-правового статусу є те, що він поєднує дві функції: контрольно-наглядову та захисну.

Перша, відповідно до ст. 2 Основного закону про Державного контролера, визначає його як орган, який «здійснює перевірку господарської діяльності, майна, фінансів, зобов'язань та управління державою, міністерствами уряду, кожним державним підприємством, установою чи корпорацією, місцевими органами влади, а також іншими органами чи установами, які згідно із законом підлягають контролю з боку Державного контролера. Він перевіряє законність діяльності, доброчесність, належне управління, ефективність та ощадливість у діяльності підконтрольних органів, а також будь-які інші питання, які він може вважати за необхідне» [5].

Разом з цим Державний контролер виступає у якості омбудсмена, оскільки, відповідно до ст. 4 «Скарги громадян» згаданого вище закону, «Державний контролер проводить розгляд скарг громадян щодо органів та осіб, визначених законом або відповідно до нього. У цій якості Державний контролер виконує свої повноваження як «омбудсмен»» [5]. В цьому знаходить прояв його друга функція. Оскільки будь-якого іншого органу, який здійснює контроль за фінансовою діяльністю органів, підприємств, корпорацій, а також інших суб'єктів, яких визначить сам Державний контролер, та здійснює розгляд скарг громадян, не існує, за своєю важливістю він є одним із важливих елементів механізму захисту прав людини в Державі Ізраїль.

Друга особливість полягає в тому, що окремими нормами Основного Закону, іншими нормативними актами, якими визначаються особливості розгляду звернень громадян, Державний контролер, комунікуючи з органами, діяльність яких ним перевіряється, за результатами розгляду справи надає їм висновки. Необов'язковість висновків дає певну перевагу, яка проявляється у можливості вимагати від органів влади дотримання соціальних прав, не втручаючись безпосередньо в питання розподілу бюджету, що було б складніше за умови суворого юридичного примусу.

Наприклад, омбудсмен у межах розгляду скарги має повноваження витребувати інформацію від органів, щодо яких ведеться розгляд скарги. Вони зобов'язані надавати Контролеру будь-яку інформацію, документи та пояснення без зволікань. Це право дозволяє омбудсмену отримувати вичерпні дані для перевірки фактів, викладених у скарзі. Водночас омбудсмен не обмежується лише предметом скарги. Під час процедури розгляду відповідно до ст. 2 Основного Закону про Державного контролера ним оцінюється не лише законність дій, а й добросовісність, належне управління, ефективність та ощадливість органу [5].

Незалежність омбудсмена забезпечується особливістю захисту його посади: вона не підпадає під прямий політичний вплив. Щоб забезпечити стабільність роботи, особу, яка перебуває на цій посаді, неможливо зняти з посади просто за політичним рішенням. Це може статися лише через стан здоров'я (рішення більшості Кнесету) або через неналежну поведінку (рішення щонайменше трьох чвертей членів Кнесету) [5].

Українська модель закріплення адміністративно-правового статусу омбудсмена передбачає наявність окремої конституційної норми та окремого спеціального закону. Призначення особи на вказану посаду відбувається за окремим порядком та визначає чіткі кваліфікаційні вимоги до такої особи. Реалізація повноважень у сфері захисту прав людини є подібною до повноважень Державного контролера: невідкладний прийом найвищими особами держави; направлення звернень до Конституційного Суду України про відповідність Конституції України законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України та її тлумачення; направлення у відповідні органи актів реагування Уповноваженого у разі виявлення порушень прав і свобод людини і громадянина для вжиття цими органами заходів тощо [4].

Проте процедура розгляду актів реагування до певної міри обмежує можливість підконтрольного суб'єкта надати документи та матеріали, якими може спростовуватись інформація у зверненні, за яким розпочато перевірку. Протилежно до цього, ізраїльське законодавство надає таку можливість відповідному органу.

Отже, існуючі сьогодні моделі адміністративно-правового статусу омбудсмена спрямовані на підвищення ефективності діяльності цієї посадової особи та підсилення механізму захисту прав людини. Незважаючи на відмінності у правових системах Ізраїлю та України, проведення подальших наукових досліджень у цій сфері допоможе вдосконалити правове регулювання його діяльності в умовах дії спеціальних правових режимів, зокрема щодо надання права органу

влади, підприємству, установі та організації надавати відповідні докази, що підтверджують правильність прийняття рішення.

Література:

1. Cardenas S. The chains of justice. The global rise of state institutions for human rights. *African Human Rights Law Journal*. 2014. 14 (2). P. 787–791.

2. Steiner H.J., Alston P., Goodman R. International human rights in context: law, politics, morals; text and materials. Third edition. Oxford University Press. 1492 p.

3. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.05.2026).

4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text> (дата звернення: 05.05.2026).

5. Basic-Law: The State Comptroller (Originally adopted in 5748-1988) <https://media.mevaker.gov.il/mevaker/media/4ihdeguy/laws-basic-law-en.pdf> date of access: 05.05.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-53>

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРСНОГО ДОБОРУ НА ДЕРЖСЛУЖБУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ

Лаврека-Кайкуліна Каріна Василівна

студентка I курсу юридичного факультету,

*Науковий керівник: **Крайній Павло Іванович***

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри публічного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Державна служба є важливим та фундаментальним правовим інститутом будь-якої сучасної європейської держави, що забезпечує професійне виконання завдань, функцій держави та надання якісних публічних послуг громадянам. Саме тому, у контексті прагнення України до повноправного членства в Європейському Союзі (далі – ЄС), особливого значення набуває аналіз відповідного досвіду країн-